

כלכלה

פרק 1 -

מבוא

מבוא לכלכלה

- תורת הכלכלה היא מדע המנסה לתת עקרונות להתנהגות כלכלית של בני אדם.
- תורת הכלכלה מנסה לחקור את ההתנהגות האנושית והפעילות החברתית של בני אדם להשגת אמצעים חומריים, הדרושים לאדם לצורך קיומו ורווחתו.
- אבל אף פעם, לא ניתן לחזות במדויק התנהגויות, לכן תורת הכלכלה משתייכת יותר למדעי החברה ולא לתחומי המדעים המדויקים כמו: מתמטיקה, פיזיקה וכ"ו.

ראשית הכלכלה

סיפור גן עדן

• ראשיתה של הכלכלה – סיפור גן עדן

בספר בראשית מסופר **סיפור גן עדן**. אלוהים הבטיח לספק את כל מחסורם של אדם וחווה, בתנאי שלא יאכלו מעץ הדעת.

גן עדן, זה מקום שכל מה שרצו ניתן היה לקבל בלי מאמץ, אילו אדם וחווה היו שומעים בקול אלוהים, לא היינו צריכים ללמוד כלכלה, אבל לצערנו הגדול הפרו אדם וחווה את ההוראה, התפתו ואכלו מעץ הדעת ולכן נאמר לאדם:

• **"בזיעת אפיד תאכל לחם"** משגורשו אדם וחווה מגן עדן, החל מאבק הקיום שלהם. זו הייתה ראשיתה של הכלכלה. מאז אנו צריכים לכלכל את מעשינו, כדי שיהיה לנו לחם. מתוך שאיפה שנוכל להגדיל את המשאבים החומריים לקיומנו ולשימוש בהם.

תורת הכלכלה כמדע מתקיימת בצילה של תופעת **המחסור**. אלמלא תופעת המחסור לא היה צורך להיות יעילים בייצור, בצריכה ובחלוקת המשאבים.

המדינה כמערכת כלכלית

- **הכלכלה , כמערכת כוללת נוצרה עם הקמתן של מדינות .**
- **מדינה** היא שטח שבו מתקיים עם , למדינה יש גבולות , רשויות שלטון : כנסת , ממשלה . צבא כדי להגן עליה מפני אויבים , משטרה ובתי משפט כדי לשמור על החוק, הסדר הפנימי והביטחון.
- המדינה מתקיימת כ**מערכת פוליטית** וגם כ**מערכת כלכלית** .
- **מערכת כלכלית** – המשק של המדינה שמייצר מוצרים ושירותים הדרושים לקיום המדינה ותושביה. המערכת הכלכלית מספקת את הצרכים לתושבים על- ידי ייצור מוצרים ושירותים לקיום , כמובן לא בחינם .. במדינה בה המשק אינו יכול לספק את צורכי האזרחים , נוצרות בעיות קשות' שעלולות אף לפגוע בה ולגרום להתמוטטותה המוחלטת של המדינה.
- המערכת הכלכלית דואגת לספק את צורכי התושבים על- ידי ייצור מוצרים ושירותים לקיום.

- המערכת הכלכלית מספקת צרכים אלו באמצעות מכונות, בני אדם וחומרים להם אנו קוראים גורמי ייצור.

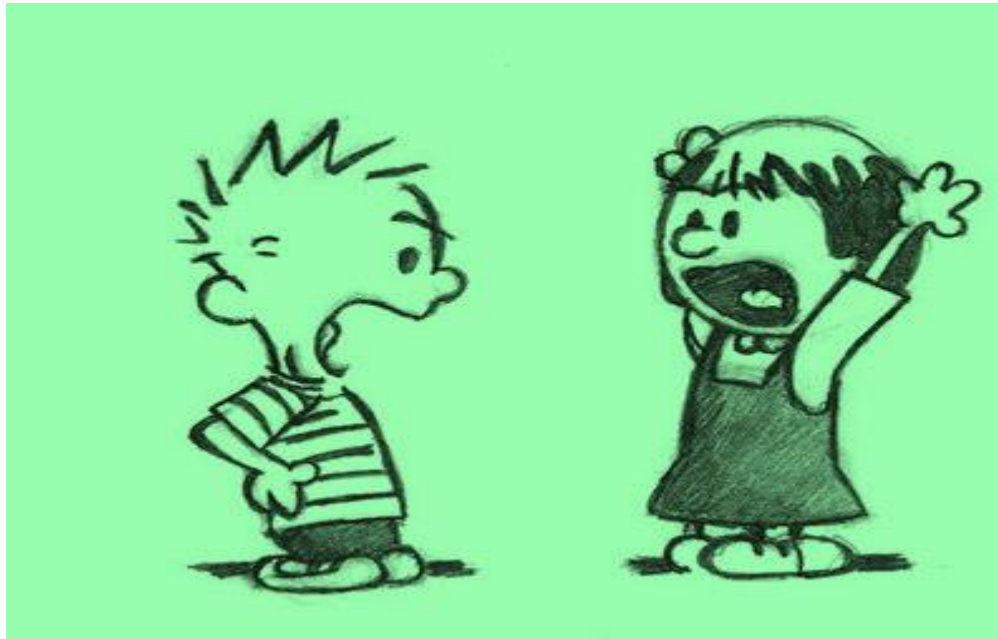
מיומנויות הדרושות לכלכלן:

- הכרת תיאוריות כלכליות.
- הכרת בעיות כלכליות.
- בחינה ביקורתית של טיעונים.
- קריאת נתונים מספריים.
- הסקת מסקנות לגבי העתיד.
- בניית סדר עדיפויות.
- השוואה בין חלופות.
- בחירה בחלופה הטובה ביותר.

על מה מתווכחים ביניהם כלכלנים?

1. פרשנויות שונות של תיאור המציאות.
- 2 ערכים: אידיאולוגיות, תפיסת עולם כלכלית-חברתית, סדרי עדיפויות חברתיים ופוליטיים.
- 3 השלכות עתידיות של המדיניות

מיקרו כלכלה / מאקרו כלכלה

- מיקרו כלכלה ומאקרו כלכלה
- הכלכלנים מחלקים את אוצר המילים שלהם למיקרו ומאקרו.

- מיקרו כלכלה
- מקור המילה במילה היוונית קטן . מיקרו כלכלה עוסקת בתופעות שמאפיינות רק חלקים קטנים במשק .
- **מביטה מבפנים מתמקדת בפרטים קטנים של צרכנים, יצרנים**
- התנהגות יצרן בודד
- התנהגות צרכן בודד
- שוק של מוצר יחיד

מאקרו כלכלה

- מאקרו כלכלה

מקור המילה במילה היוונית מאקרו שפירושה גדול .
תחום שעוסק בתופעות המאפיינות את המשק כמכלול , ברמה של משק לאומי עולמי. **מביטה מלמעלה** על כל המערכת הכלכלית של המדינה והעולם.

- כסף .
- תוצר לאומי.
- תעסוקה ואבטלה במשק.
- בנקים .
- סחר חוץ של מדינת ישראל .
- מאזן תשלומים של מדינת ישראל .
-

הבחנה בין מיקרו למאקרו כלכלה

מיקרו כלכלה	מאקרו כלכלה
מביטה מבפנים	מביטה מלמעלה
ניתוח התנהגות כלכלית של יחידות קטנות	ניתוח התנהגות כלכלית של המדינה כולה
לדוגמא : הסבר כיצד נקבע מחיר של מוצר מסוים . כיצד נקבעת הכמות המועסקת של גורם ייצור מסוים	לדוגמא : הסבר כיצד נקבעת רמת המחירים הכלכלית במשק . מהי רמת התעסוקה והאבטלה במשק כולו .

פעילות כלכלית היא גורם מניע להתפתחות היסטורית,
טכנולוגית תרבותית גיאוגרפית ופוליטית
התפתחות טכנולוגית והגלובליזציה, חוללו שינויים בדרך
התנהלות של פרטים ארגונים ומדינות
הסבר תופעות במיקרו לא בהכרח מתאימה להסבר תופעות
במאקרו.

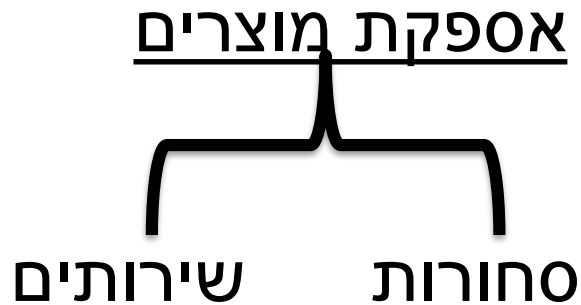
**לא תמיד ניתן להסיק מסקנות מתהליך ברמה של יחיד
ופירמה לרמה של מדינה.**

ניהול של עסק אינו דומה לניהול של מדינה שלמה. ניהול עסק
מתוך שיקולים של רווח וכדאיות כלכלית, ניהול מדינה מתוך
מטרות פוליטיות חברתיות וכלכליות

מחסור

מדע הכלכלה מתקיים בצילו של המחסור, אלמלא תופעת המחסור לא היה צורך להיות יעילים בייצור משאבים צריכתם וחלוקתם

- לכל אדם צרכים ורצונות הדרושים לקיומם ולרווחתם.
- סיפוק הצרכים והרצונות נעשה באמצעות

פרק 2 - מושגי יסוד

• מחסור

- מחסור במובן המילוני פירושו אין.
- מחסור במובן הכלכלי :
- תופעת המחסור מבטאת את הפער שבין הצרכים והרצונות האנושיים הבלתי מוגבלים לבין המקורות המוגבלים שעומדים לרשותנו.
- תופעת המחסור היא תופעה אוניברסאלית מתקיימת בכל אדם, בכל ארגון ובכל משק ובכל מדינות העולם.
- גם מדינות עשירות יישאפו תמיד להגדיל את המקורות והמשאבים העומדים לרשותן, כדי לספק רצונות לא מוגבלים של אזרחים במדינה.
- **תמיד יש פער בין היכולת והרצונות של האנשים לבין גורמי הייצור במשק שהם מוגבלים.**
- תופעת המחסור מחייבת אותנו לערוך סדר עדיפויות, לבחור מה חשוב לנו יותר ומה חשוב לנו פחות.
- כל החלטה כרוכה תמיד בויתור.

המשך - מחסור

- הפער בין הרצוי למצוי .
- הפער בין המקורות שעומדים לרשות המשק לבין הצרכים .
- מצד אחד לכל אדם יש רצונות בלתי מוגבלים למוצרים ושירותים
- מצד שני , התקציב של כל אדם מוגבל.
- מצד אחד כל אדם רוצה לעשות מספר רב של דברים .
- מצד שני הזמן העומד לרשותנו מוגבל.
- המשק לא יכול לייצר כל מה שמצפים ממנו . לשאיפות אין גבולות

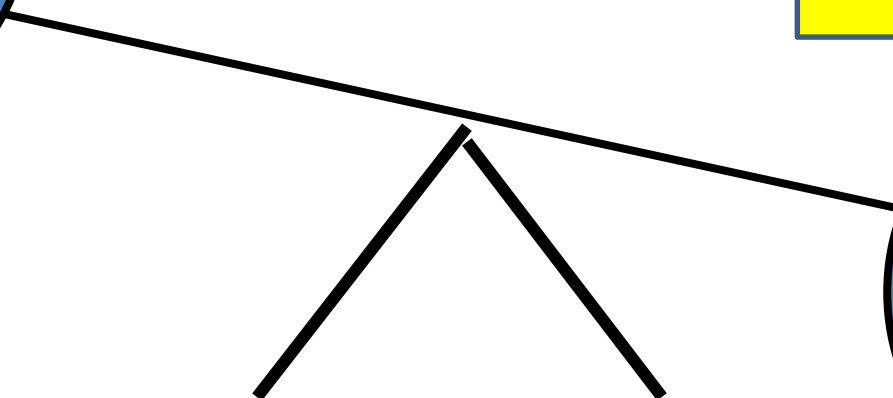
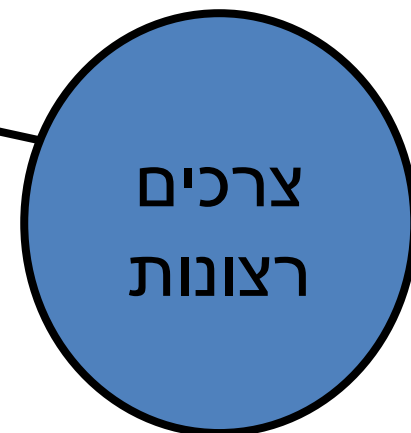
• הגורמים למחסור :

- בכל משק קיים פער בין היכולת לרצון לייצר.
- גורמי הייצור במשק מוגבלים (כל מדינה מוגבלת בקרקע בחומרי גלם וכ"ו)
- הזמן שעומד לרשותנו מוגבל.
- גידול באוכלוסיה .
- פחת של גורמי הייצור. (חלק מגורמי הייצור נשחקים ויש צורך לדאוג להחליף אותם
- הטכנולוגיה אומנם מתפתחת בקצב מהיר ומספקת שפע של מוצרים ושירותים אך במקביל גם עולות הציפיות של התושבים , אנשים רוצים לעלות את רמת החיים שלהם המשק לא יכול לספק את כל הרצונות .)

מוטבאים

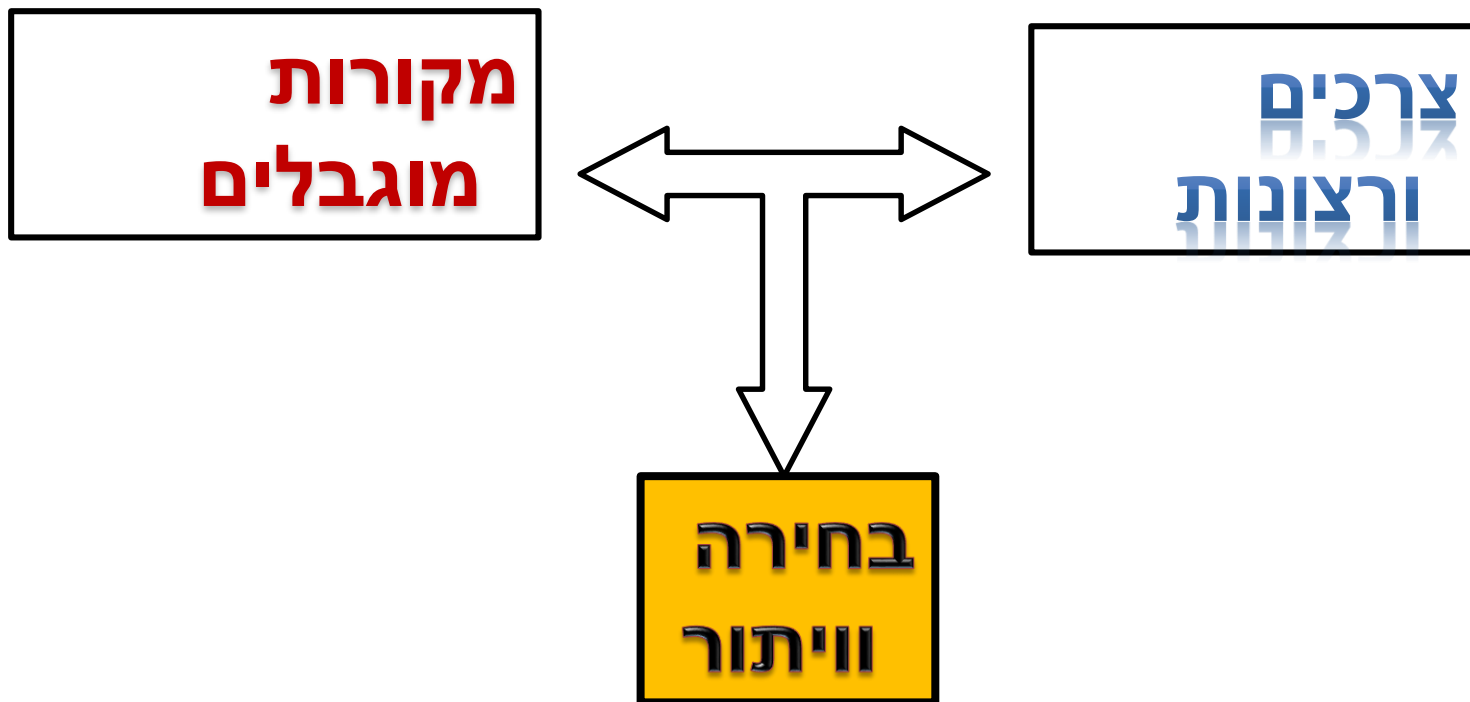

בזתי
מוטבאים

דוגמאות

- למרות שיש לנו בגדים בארון בגדים נאמר ונקטר לפעמים "אין לנו מה ללבוש" כולם מכירים את המשפט הזה כאשר הארון שלכם מלא בבגדים.
- * מרחיבים את הכבישים מוסיפים נתיבים ולפעמים עדין קיימים פקקים.
- דוגמא למחיר כלכלי אדם רוצה לרכוש מכונית חדשה וגם לטוס לחו"ל ולטייל בעולם, מכיוון שהמקורות שלו מוגבלים כלומר התקציב שלו לא מאפשר לו לספק את שני הרצונות שלו בו זמנית עליו לערוך סדר עדיפויות ולוותר על אחד מהם.

פער תמידי

בין רצונות הפרטים

לבין המקורות העומדים לרשותם

ויתור ריאלי

- ויתור ריאלי
- מחיר כלכלי כדי להשיג מוצר אחד, יש צורך לוותר על מוצר אחר. בגלל המחסור יש צורך לערוך סדר עדיפויות ולויתור ריאלי.
- עלות אלטרנטיבית
- המחיר הכלכלי ליצור סחורות ושירותים. סך הוויתור ממוצר אחד הכרוך בייצור מוצר אחר.

•

בעיות היסוד במשק

- עיקרון היתור הריאלי מדגיש את הבחירה וסדר העדיפויות וגורם לשלוש בעיות יסוד:
- **מה לייצר וכמה לייצר?** - אילו מוצרים לייצר ומהי הכמות שיש לייצר מכל מוצר.
- **איך לייצר?** - מקסימום תפוקה במינימום תשומה.
- **עבור מי לייצר?** - כיצד יש לחלק את המוצרים בין האנשים במשק.

מוצר כלכלי / מוצר לא כלכלי

- מוצר כלכלי - מוצר שכדי להשיג אותו יש צורך לוותר על מוצר אחר.
- מוצר לא כלכלי - מוצר אשר מצוי בשפע ואין צורך לוותר על מוצר אחר כדי להשיגו. מוצר חופשי כמו: מים / אוויר .
- ההבחנה בין מוצר כלכלי למוצר לא כלכלי תלויה בנסיבות , אם השגת הכמות של אותו מוצר מחייבת אותנו לוותר על דבר מבוקש אחר , אזי המוצר כלכלי.

עקומת התמורה

- עקומת התמורה
- תיאור גרפי של תופעת המחסור. עקומת אפשרויות הייצור.
- העקומה היא קו המאחד את כל צירופי הייצור האפשריים של שני מוצרים כאשר כל גורמי הייצור מועסקים במלואם ביעילות.

דוגמאות למחסור

דוגמא א'

משה קונה בכל משכורתו שני סוגי מוצרים :

מוצרי מזון

בגדים

אם משה ירצה לקנות יותר בגדים הוא יצטרך לוותר על כמות כלשהי ממוצרי המזון.

דוגמא ב'

מדינה א' מייצרת בשנה כלשהי בו-זמנית רק שני סוגי מוצרים :

מוצרי מזון

מוצרי לחימה

אם תרצה להגדיל את היקף הייצור של מוצרי המזון היא תיאלץ לוותר על כמות כלשהי ממוצרי הלחימה.

לצורך פשטות ההסבר בהמשך, נניח שמדינה א' מייצרת שני סוגי מוצרים בלבד :

לחם

אקדחים

ב- 2 הדוגמאות לעיל (וגם במסגרת עקומת התמורה) אנו מניחים לצורך הפשטות שהמדינה יכולה לייצר רק 2 מוצרים, וזאת מ- 2 סיבות :

2 מוצרים מספיקים כדי להסביר את הנושא כהלכה.

בתרשים של עקומת התמורה יש מקום רק ל- 2 מוצרים.

אפשר להתייחס במקום ל- 2 מוצרים, ל- 2 קבוצות מוצרים כגון : מוצרים אזרחיים ומוצרים צבאיים

תרשים #2.1: עקומת התמורה

ציר ה- Y ים

מוצר ב'
(ביחידות)

1000

900

800

700

600

500

400

300

200

100

100

200

300

400

500

600

700

800

900

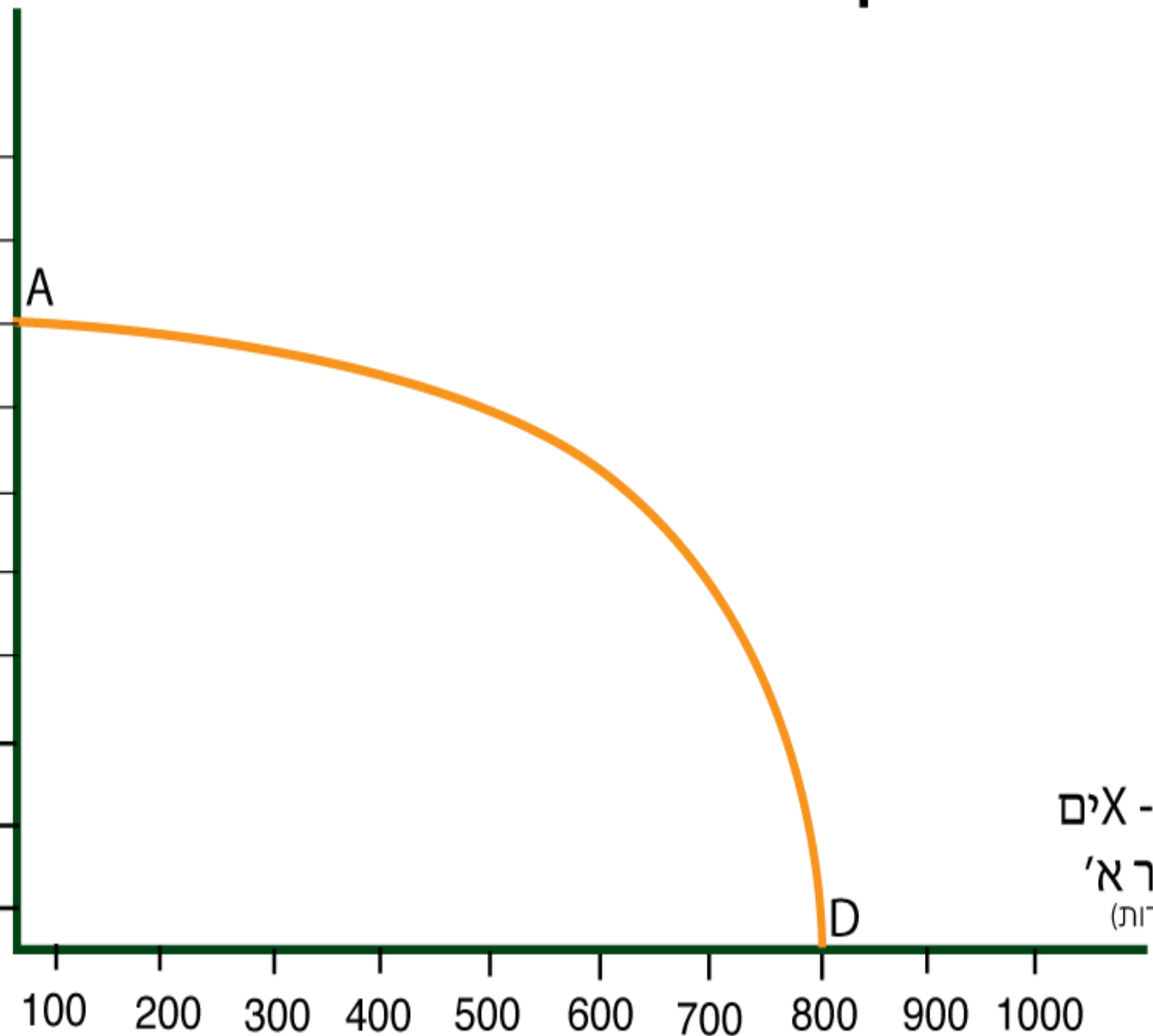
1000

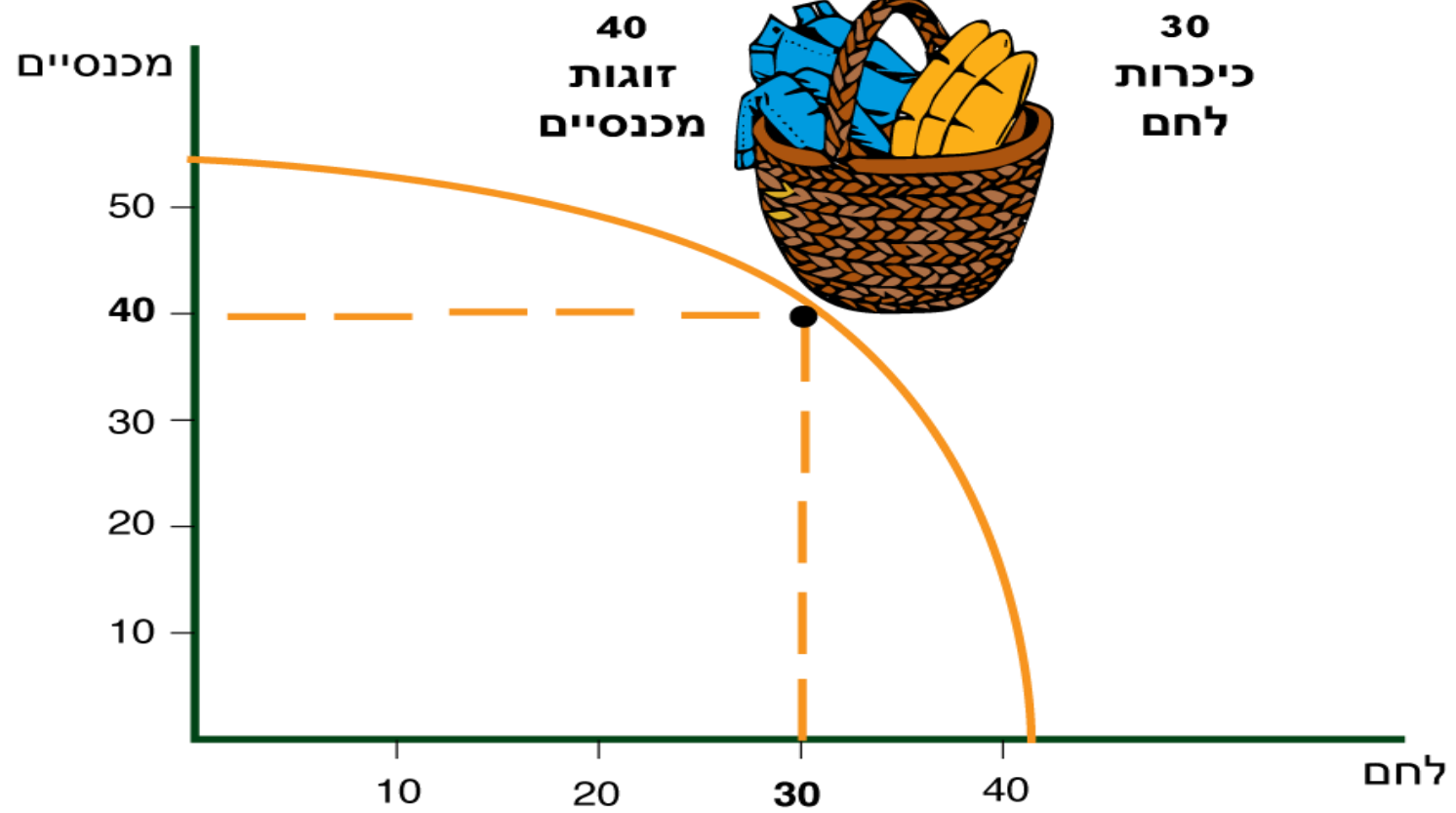
A

D

ציר ה- X ים

מוצר א'
(ביחידות)

עקומת התמורה – המשך

- העקומה היא קו המאחד את כל צירופי הייצור האפשריים של שני מוצרים כאשר כל גורמי הייצור מועסקים במלואם ביעילות.

– הון אנושי וצמיחה

מהי צמיחה כלכלית?

גידול בכושר הייצור של המשק.

צמיחה מתרחשת כאשר גדלה כמות גורמי הייצור
העומדת לרשות המשק ו/או חל שיפור טכנולוגי.

צמיחה כלכלית

- הגדלת כושר הייצור של המשק כך שהמשק מסוגל לייצר יותר אפשרויות ייצור מבעבר.
- למשק יש יותר גורמי ייצור.
- כל משק שואף לצמוח להרחיב את כושר הייצור שלו, להגדיל את המקורות שעומדים לרשותו.
- בצמיחה כלכלית למשק יש יותר גורמי ייצור, יותר סחורות ושירותים, גידול בתוצר הלאומי, גידול בנכסי השקעה, רמת החיים עולה, פחות אבטלה, הכנסות הממשלה גדלות והאזרח יקבל יותר שירותים.
- ***** כל משק שואף לצמיחה כלכלית *****
-

גורמים שמסייעים לצמיחה כלכלית

- שיפורים טכנולוגיים

שיפור ופיתוח טכנולוגיות מתקדמות שמסוגלות לייצר יותר סחורות ולהוזיל את תהליך הייצור.

- הגדלת כמות גורמי הייצור.

ברמה הלאומית ויתור על רמת חיים בהווה למען העתיד.

- ויתור בהווה על חלק ממוצרי צריכה ויצור מוצרי השקעה למען העתיד.

- השקעה בהון האנושי, השקעות בחינוך ובהשכלה

דגש על חינוך, תוספת שנות לימוד תורמות לצמיחה כלכלית כוח עבודה בעל השכלה יכול ליזום ולייצר מוצרים שירחיבו את כושר הייצור ואת המקורות של המשק ויביאו לצמיחה כלכלית

- שיפור מיומנות מקצועית, הכשרה מקצועית של עובדים, כדי לשפר את איכותם ואת התפוקה שהם מייצרים.

-

המשך

- **השקעה במחקר ופיתוח.**
- **הקמת תשתיות כבישים, רכבות, התפלת מים, תשתיות תקשורת, חשמל חיפוש משאבי טבע: גז לדוגמא.**
- **עידוד בעלי הון פרטיים (מהארץ ומחו"ל) להשקיע בשוק המקומי.**
- **בניית מפעלים יצירת מקומות תעסוקה, צמצום האבטלה (הגדלת התוצר וההכנסה). עידוד משקיעים זרים מחו"ל**
- **להשקיע בארץ להקים חברות רב לאומיות (איקאה , מיקרוסופט וכ"ו)**
- * **המצאת פטנטים.**
- * **הגירה איכותית של עולים לארץ ומניעת בריחת מוחות מהארץ.**
- * **סיוע חוץ – קבלת מתנות מחו"ל לדוגמא מארה"ב.**

נסיונה כלכלית

- נסיונה כלכלית
- הקטנת כושר הייצור של המשק.
- המשק לא מנצל את כל גורמי הייצור שברשותו.

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

x

נסיגה כלכלית מתפתחת במצבים אלה:

* **ירידה בכמות גורמי הייצור במשק.**

• **אבטלה גדולה**

• **אסונות טבע :** בצורת ממושכת, רעידת אדמה הרסנית.

• **מלחמות ממושכות גורמות להקטנת כושר הייצור של המשק**

• **חוסר השקעה בחינוך (התיישנות ידע אנושי, אין השקעה בפיתוח ידע חדש)**

• **בריחת מוחות** הון אנושי איכותי כמו : מדענים, כימאים , עוזבים את הארץ זה יכול לפגוע בפיתוח של המשק .

• **יזמים נמנעים מהשקעות או עוזבים את הארץ**

גורמי ייצור

- כל אמצעי שמאפשר ייצור של מוצרים ושירותים אחרים, מכונות, חומרים ובני אדם.

גורמי ייצור

גורמי ייצור אנושיים

הון אנושי

כוח אדם : מנהלים

אנשי טכנולוגיה

יזמים

אנשי מדע

עובדי ייצור

עובדים

• גורמי ייצור פיסיים

הון פיסי

* קרקע •

* מבנים •

* מכונות ייצור •

* משאיות •

* מנופים •

* חומרי גלם •

* משאבים טבעיים •

• כמו: מחצבים , מקורות מים נפט וכ"ו

הון פיססי והון אנושי

- הון פיססי

נכסים מוחשיים של המשק המשמשים כגורם
ייצור לטווח ארוך.

- הון אנושי

בני האדם שמייצרים את הנכסים בעבודתם
משאבי האנוש המיומנים התורמים לתהליך
הייצור.

- יש לזכור שנקודת המוצא לכל ייצור הוא נדירותם של גורמי הייצור הפיסיים , זוהי מגבלה שלא ניתן להימלט מפניה, הם אינם מפוזרים באופן שווה על - פני כדור הארץ והם מקנים יתרון לא מבוטל לאלה שמתגוררים באותם אזורים
- (דוגמא נפט בערב הסעודית , בכווית וכ"ו)
- בעבר , נהגו לחשוב שמדינה בעלת הון פיסי , תוכל להיות מדינה עשירה ומפותחת . **כיום ברור לכולם שהגורם האנושי הוא החשוב ביותר** . ללא פיתוח הון אנושי , לא ניתן יהיה לנצל כראוי את ההון הפיסי . "**מהפכת המידע**" שינתה את הכלכלה ואת תהליכי הייצור ..

•

מהפכת המידע

- „מהפכת המידע” שינתה את הכלכלה ואת תהליכי הייצור .
התעשיות בעולם עברו תהליך שינוי, מתעשיות עתירות עבודה לתעשיות עתירות ידע (היי טק) הדורשות הון אנושי שיוכל לפתח ולהמציא .
- **ככל שהטכנולוגיה מתקדמת יותר יש צורך בכוח אדם באיכות גבוהה יותר .**
- **מדינה שעשירה בהון אנושי היא מדינה שבה תהייה יכולת להתפתחות כלכלית , כי רק בני אדם משכילים יכולים להפעיל ציוד טכנולוגי מתקדם ולהמציא טכנולוגיות חדשות שתורמות לפיתוח המשק.**
-

מסקנה

- הגורם האנושי הוא הגורם החשוב ביותר שבאמצעותו ניתן לפתח את המשק , להפעלת הון פיסית דרוש הון אנושי איכותי, שיכול להפעיל ציוד טכנולוגי מתקדם ולהמציא טכנולוגיות חדשות, שתורמות לפיתוח המשק .
- הגורם האנושי מפעיל את הגורם הפיסי . כוח אדם ברמה גבוהה ירחיב את כושר הייצור של המשק בעתיד .
- שני הגורמים חשובים אבל האנושי חשוב יותר .
- ככל שיש יותר גורמי ייצור וחומרי גלם המשק מפותח יותר ורמת הרווחה של התושבים גדולה יותר.

מוצר כלכלי / מוצר לא כלכלי

- **תפקיד המשק להבטיח לתושבים הספקת מוצרים ושירותים כמובן שתמורת תשלום ולא בחינם. התושבים כמובן צריכים לשלם עבורם כסף מי שיש לו יותר כסף יוכל לקבל יותר.**

- **ישנם שני סוגים של מוצרים :**

מוצר כלכלי מוצר לא כלכלי

מוצרים ושירותים

- המוצרים הכלכליים מתחלקים לשניים :
- מוצרים = דברים מוחשיים שאפשר לגעת בהם סחורות
: מוצרי מזון, מוצרי חשמל, רהיטים צעצועים מחשב וכ"ו.
- שירותים = דברים בלתי מוחשיים כמו : שירותי תיירות, שירותי בנקאות, שירותי תקשורת טיפול רפואי, נסיעה ברכבת, באוטובוס כל אותם נכסים בעלי ערך מופשט תוכנת מחשב.
- שני סוגי המוצרים חיוניים למשק .

- **לכל משק יש כמות מסוימת של גורמי ייצור שמהווה את כושר הייצור של המשק .**

- **האם יש חשיבות לכמות של גורמי הייצור במשק ?**

כן , ככל שכמות גורמי הייצור רבה יותר יחסית לאוכלוסייה , המשק יכול לייצר יותר ובכך לספק יותר רצונות ודרישות של התושבים ולהעלות על- ידי כך את רמת החיים שלהם .

תוצר לאומי

- בעזרת גורמי הייצור מייצר המשק את התוצר הלאומי שלו. מהו תוצר לאומי?

- תוצר לאומי

- סך כל המוצרים והשירותים שהמשק מייצר עבור התושבים שלו במשך השנה. (בערכים כספיים)

- לכל משק יש תוצר לאומי ובהתאם לכך נקבע מעמד המדינה, כלומר: בודקים מהו סך כל הערך הכספי של כל המוצרים והשירותים, שהמשק ייצר עבור התושבים שלו במשך השנה את הסכום הנ"ל מחלקים לכמות התושבים, כך יודעים כמה מוצרים ושירותים בממוצע מייצר המשק עבור תושב אחד, דבר שקובע את רמת החיים של כל אזרח ואזרח במדינתו.

- כלומר: תוצר לאומי לנפש. (סימן לרמת חיים)

-

תוצר לאומי לנפש

- תוצר לאומי לנפש מחלקים את התוצר הלאומי למספר התושבים, כך מקבלים תוצר לאומי לנפש
- כלומר: מהו ערך המוצרים והשירותים שהמשק מייצר לכל תושב בממוצע ללא הבדל גיל והכנסה.

- אם נשווה את התוצר הלאומי לנפש בין כל המשקים בעולם נראה שיש :
- מדינות עשירות , בהן התוצר הלאומי לנפש גבוה מאד
במדינות המפותחות
- מדינות בהן התוצר הלאומי לנפש נמוך מאד –
במדינות בלתי מפותחות
- מדינות בהן התוצר הלאומי לנפש בנוני - **מדינות מתפתחות**
-

משק מפותח / משק בלתי מפותח

• משקים מפותחים

- משק בעל רמה טכנולוגית גבוהה
- מדינה מתועשת
- תוצר לאומי לנפש גבוה.

- רמת השכלה גבוהה .

- כמות ילודה נמוכה בממוצע לכל משפחה
- משק שגורמי הייצור שלו משוכללים.

- משק שמנצל את כל המקורות שלו בצורה יעילה .

- רמת בריאות גבוהה

•

•

- תשתיות מפותחות

•

• דוגמאות :

• משקים בלתי מפותחים

משק בעל רמה טכנולוגית נמוכה

מדינה שרמת התיעוש שלה נמוכה.

תוצר לאומי לנפש נמוך.

מספר קטן של מפעלים יחסית לאוכלוסיה

רמת השכלה נמוכה יחסית .

כמות ילודה גבוהה לכל משפחה

משק שגורמי הייצור שלו מועטים ומיושנים.

אחוזי אבטלה גבוהים , משכורות נמוכות

תמותה גבוהה מחוסר תזונה, ממחלות

ותנאי מגורים ברמה מאד ירודה .

תוחלת חיים נמוכה .

העדר תשתיות .

דוגמאות :

- מפותחות

- ארצות הברית , יפן, גרמניה , ישראל אנגליה צרפת
קנדה וכ"ו

- לא מפותחות

- מדינות העולם השלישי , הודו סודן אתיופיה ,
אפגינסטן וכ"ו

- מסקנה

- כמות גורמי הייצור במשק ויכולתם לספק מוצרים ושירותים אינה נתון תיאורטי בלבד . רמת הרווחה רמת החיים של התושבים תלויה בכושר הייצור של המשק , מפני שיש להם אפשרות להשיג יותר מוצרים ושירותים כאשר המשק יכול לייצר יותר , אולם כשיש מעט גורמי ייצור ויש מעט תפוקה לנפש גם רמת הרווחה תהיה נמוכה .

-

